

p. 4 wd dir. Tegalwaroelanden T.K. Tan

Onder den G. G. VAN DEN BOSCH werd in 1830 bij de uitvoering van het z.g. „Cultuur-stelsel” ook de thee opgenomen onder de door het Gouvernement te drijven cultures. Zooals reeds gezegd, bleek het onmogelijk te zijn deskundigen in het theevak onder de Chineezzen op Java te vinden, en JACOBSON bracht in 1832 eenige Chineesche vaklieden naar Java; hij bracht tegelijkertijd een flinke hoeveelheid zaden mee, die in den proeftuin bij Wanajasa werden uitgeplant. Deze aanplanting, de eerste die op eenigszins groote schaal aangelegd werd, moest in 1849 door ongunstige omstandigheden opgegeven worden, maar is gelukkig niet spoorloos verdwenen, en dank zij inlichtingen ons door den wd. Directeur der Tegalwaroelanden, den Heer T. K. TAN, welwillend verschaft, heeft Dr. COHEN STUART in de nabijheid van Wanajasa talrijke theeplanten van Chineesch type kunnen vinden en photographeeren, die zeer zeker tot de oorspronkelijke door VON SIEBOLD en JACOBSON ingevoerde en door DE SÉRIÈRE gekweekte theeplanten behooren.

In 1833 betrok JACOBSON een nieuwe partij theezaad uit China voor een proef in het Bandoengsche. Men ziet welk aandeel JACOBSON, de vader van de theecultuur, heeft gehad in het vestigen van dit nieuwe landbouwbedrijf.

- 1) — Volgens VAN DER CHIJS, pag. 51 en 65.
- 2) — Zie het herinneringsverslag „Cultuur-Maatschappij Pondok-Gedeh 1887 — 1912” door W. J. P. Graaf VAN DEN BOSCH; Amsterdam z.j. (1912); pag. 13.
- 3) — VAN DER CHIJS, pag. 108.

De heer T. K. TAN, wd. directeur der Tegalwaroelanden, die ons de eerste aanwijzingen omtrent de groeiplaats der Chineesche thee bij Wanajasa kon geven, deelde ons mee, dat het Gouvernement ongeveer 50 jaar geleden aan zijn vader, TAN GOAN POW, de verlaten theetuinen in erfpacht heeft aangeboden; dit aanbod werd evenwel afgeslagen.

Zooals uit het geschiedkundig overzicht blijkt, is de theecultuur in de Preanger door het Gouvernement in eigen beheer begonnen te Bodjanegara, Tjoemboeuit, Radjamandala en Tjikadjang, terwijl te Radjamandala in 1835 een proef is genomen met particuliere exploitatie (onder kontrakt) door een Chinees. In 1842 werd besloten drie nieuwe ondernemingen in kontrakt uit te geven, als hoedanig in 1844 werden aangewezen Sinagar, Parakansalak en Djatinangor, elk ter grootte van 300 bouw. Het zijn de eerste twee perceelen die ons hier interesseeren.

Omstreeks dezen tijd (1846) kwam te Batavia de heer GUILLAUME LOUIS JACQUES VAN DER HUUCHT. Als kind uit een groot gezin, met weinig

Er werd dus onmiddellijk naar Decima met de eerst vertrekkende schepen geschreven. De heer SIEBOLD beantwoordde ten volle aan de gegeven verwachting, en zond met de terugkeerende schepen dadelijk een kistje uitmuntende theezaden.

Zij werden in den tuin van *Buitenzorg* onder het oog van den Kommissaris Generaal, en onder toezigt van den Hortulanus, KENT of HOOOPER, gezaaid en kwamen weldra weelderig op.

Een jaar later, in 1827, werd er in hetzelfde park van *Buitenzorg* eene regelmatige plantagie van 1300 of 1700 heesters, dat is mij ontgaan, aangelegd, met dat gelukkig gevolg, dat in 1828, in den tuin van *Buitenzorg* zelf, door een Chinees van de *Passer*, die den Kommissaris Generaal door den kapitein der Chinezen bezorgd was, de eerste thee gemaakt is. Die man, die zoo als nader bleek, geen eigenlijke *thee-Chinees* was, leerde ons toch de eerste manipulatie en behandeling, zoodat wij toen reeds thee op de eerste tentoonstelling van Indische nijverheid, den 24 Augustus 1828 gehouden, konden exposeren, die door het intermediair van de factorij der Nederlandsche Handelmaatschappij door een expert geproefd en gekeurd is.

zich voor de nieuwe theeonderneming Parakansalak, waar eerst hijzelf, later zijn neef ADRIAAN WALRAVEN HOLLE, als administrateur optrad.

Deze onderneming, waar het Gouvernement zelf in 1841 is begonnen thee te planten, werd in 1843 in kontrakt=exploitatie gegund aan den Semarangschen arts Dr. A. I. D. STEENSTRA TOUSSAINT, die in 1844 de helft van zijn kontrakt in ruil voor de helft van Tjikopo afstond aan den heer G. L. J. VAN DER HUUCHT (vermoedelijk op diens voorlaatste reis?) (!) in 1846 ook de andere helft. In 1857 werd, toen de heer VAN DER HUUCHT voor zaken naar Europa moest, met vergunning van het Gouvernement A. W. HOLLE tot administrateur aangesteld, hetgeen deze gebleven is tot 1878 (zijn opvolger was G. C. F. W. MUNDT, die met Mej. S. VAN MOTMAN getrouwd was), waarna hij wegens ziekte naar Europa ging en daar stierf. Als gemachtigde van den eigenaar voerde de heer A. W. HOLLE het geruchtmakend proces met het N. I. Gouvernement ter zake van de overeengekomen levering van een zeker percentage topblad, dat in 1863 met de overwinning van den heer VAN DER HUUCHT eindigde. Intusschen was in 1862 het kontrakt met het Gouvernement beëindigd en het perceel voor 20 jaar in huur aan den heer VAN DER HUUCHT afgestaan.

De zoon van A. W. HOLLE, n.l. ALEXANDER ALBERT HOLLE, was onder MUNDT employé op Parakansalak. In 1902 heeft hij met den heer H. J. TH. NETSCHER, administrateur van Tjisalak, de bekende studiereis naar Britsch-Indië ondernomen, waarvan het royaal uitgegeven rapport door de Cultuur Mij. Parakansalak (van welke de erven A. W. HOLLE de eigenaren waren) op ruime schaal werd verspreid ter bevordering onzer thee-industrie.

Wat het land Sinagar betreft, dat sinds 1842 door het Gouvernement met thee beplant werd, hier deden zich als gegadigden voor een kontrakt op: Dr. STEENSTRA TOUSSAINT voornoemd, en TAN SOEI TIONG te Buitenzorg, de laatste kreeg het toegewezen. Na een zeer slecht beheer stierf hij eenige jaren later insolvent, en zijn kontrakt werd bij openbare verkooping eigendom van zijn zoon en van den heer B. B. CRONE, kommissie op de Alg. Sekretarie, tezamen. In 1862 stelde het Gouvernement de eigenaars in de gelegenheid om het perceel voor 20 jaar in huur te krijgen, met dien verstande dat volgens de wet alleen Europeanen hiervoor in aanmerking mochten komen. Daardoor kon alleen de heer CRONE in 1863 huurder worden.

Nu was in 1859 in Nederland gestorven de heer JOHANNES KERKHOVEN,

1). — Uit andere berichten meen ik te moeten opmaken dat de heer VAN DER HUUCHT met zijn familie reeds in 1844 in Indië kwam.

neef A. W. HOLLE had gewerkt, kocht de heer VAN DER HUUCHT voor f 200.000 het perceel Sinagar van den heer CRONE, welke zich daarna te Buitenzorg vestigde. Als beheerders van Sinagar traden toen op: ALBERT HOLLE en EDUARD KERKHOVEN; de eerste als directeur, verblijf houdende op de afdeling Moendjoel (officieel „Tjirohani”), de tweede als administrateur — en na het overlijden van A. HOLLE, diens opvolger